

ДОТООДЫН ЦЭРГИЙН АНГИ БАЙГУУЛЛАГУУДАД ИНЖЕНЕРИЙН САЛБАР, САЛААГ БАЙГУУЛАХ ХЭРЭГЦЭЭ ШААРДЛАГА

Г.Мэндбаяр
*ДХИС-ийн Цагдаагийн сургуулийн
Дотоодын цэргийн албаны
тэнхимийн багш, хошууч*

Товчлол: Дотоодын цэрэг нь үүсгэн байгуулагдсан үеэсээ улсын онц чухал албан газруудыг манаж хамгаалах, хоригдол ялтанг хуяглан хүргэх, цагдан харгалзах, алслагдсан аймаг хошуудад баримт бичиг хүргэх зэрэг үүрэг гүйцэтгэж байжээ. Энэхүү өгүүлэлд Дотоодын цэргийн анги байгууллагуудад инженерийн салбар, салаа байгуулах хэрэгцээ шаардлага, түүний ач холбогдол болон зарим дэвшилтэд техник технологийн талаар дурдсан болно.

Түлхүүл үг: Оросын холбооны улс, Дотоодын цэрэг, улсын онц чухал объект, цэргийн албан хаагч

Оршил хэсэг. Тус тасгийг 1922 оны эцсээр 20 хүнтэй тусгай салаа 1924 онд морин цэргийн болон 55 алба хаагчидтай тусгай суман болгон өргөжүүлсэн байна. 1926 онд тус тусгай сумангийн харуул хамгаалалтын хүчин чадлыг нэмэгдүүлж 170 хүний орон тоотой болгон өргөжүүлсэн байна. 1929 оны 10 дугаар сарын 15-ны өдөр бүх цэргийн зөвлөлийн шийдвэрийг үндэслэн Дотоодыг хамгаалах газрын даргын тушаалаар 250 хүний бүрэлдэхүүнтэй ТУСГАЙ ДИВИЗОН болгон өөрчилж, бүтцийн хувьд цэргийн биеэ даасан зохион байгуулалтад шилжүүлж, удирдлагын штабыг анх бий болгосон байна.

1936 оноос Дотоод явдлын яамны харъяанд орж бүх цэргийн зөвлөлийн хуралдааны 133 дугаар тоот тушаалд Дотоодыг хамгаалах Тусгай дивизоныг тусгай хороо болгон өөрчлөн зохион байгуулсан байна. 1959 оноос Нийгмийг аюулаас хамгаалах газрын хилийн ба дотоодын цэргийг удирдах газрын бүрэлдэхүүнд орж 1950-аад оны үед төр засгийн дээд байгууллагын шугамаар манай оронд албан ёсны ажлын айлчлалаар ирж байсан гадаад орнуудын төр, засгийн төлөөлөгчдийн хамгаалалтыг гүйцэтгэдэг байжээ. 1950-аад оны дунд үеэс улс орны гадаад, дотоод байдал тогтворжиж, харуул хамгаалалтын албыг 3-н чиглэлээр зохион байгуулж явуулдаг байжээ.

Дараахь нэр томъёог доор дурдсан утгаар ойлгоно:

“Дотоодын цэрэг” гэж дотоодын цэрэгт алба хааж байгаа цэргийн жинхэнэ алба хаагчийг¹

“Цэргийн жинхэнэ алба хаагч” гэж цэргийн байгууллагад цэргийн алба биеэр хааж байгаа монгол улсын иргэнийг;

“Хугацаат цэргийн алба хаагч” гэж цэргийн албанд татагдан цэргийн байгууллагад энэ хуулиар тогтоосон хугацаанд цэргийн жинхэнэ албыг биеэр хааж байгаа иргэнийг;

“Цэргийн гэрээт алба хаагч” гэж цэргийн байгууллагад сайн дураар гэрээгээр цэргийн жинхэнэ алба хааж байгаа иргэнийг;²

Зэвсэгт хүчин жанжин штабын даргын тушаалаар батлагдсан “Цэргийн ар талын дүрэм”-д

“Цэргийн ар тал” зэвсэглэл, цэргийн техник, бүх төрлийн материал хэрэгслийн хангалт, хүн, мал, амьтны эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээ, барилга, байгууламжийн ашиглалт, үйлчилгээ, засвар, хэмжил зүйн хангалтыг төлөвлөн хэрэгжүүлэх, цэргийн үйл ажиллагааны экологийн аюулгүй байдлыг хангах үүрэг бүхий, цэргийн анги, салбарын ар талын алба, нэгж, ар талын анги, салбар.³

“Арчлан хамгаалалт” – зэвсэглэл, цэргийн техник, цэргийн объект, материал хэрэгслийн ашиглалтын болон хэрэглээний үндсэн чанарыг алдагдуулах, тоногдохоос сэргийлэх,

¹ Дотоодын цэргийн тухай хуулийн 4 дугаар зүйл 4.1.1 2017 оны 2 дугаар сарын 09-ний өдөр

² Цэргийн албаны тухай хууль 3 дугаар зүйл 3.1.9 2016 оны 9 дүгээр сарын 01-ний өдөр

³ Цэргийн ар талын дүрэм 2 дугаар бүлэг 2017 он

хамгаалахын тулд тэдгээрийн ашиглалт, хадгалалтын явцад гүйцэтгэх үзлэг, арчилгаа, техник ажиллагаа, хамгаалалт⁴ гэж тус тус тодорхойлсон байна.

“Барилга-инженерийн цэрэг” гэж улсын онц чухал объект, Зэвсэгт хүчний нэгтгэл, анги, байгууллага, салбарын барилга, инженерийн байгууламжийг барих, сэргээн засварлах, дайн байлдааны болон гамшгийн дараах сэргээн босгох,

Үндсэн хэсэг:

ОХУ-ын УОЧО болох дулааны цахилгаан станцын хамгаалалтанд ашиглаж буй инженер техникийн хэрэгсэл

Орчин үед террорист халдлагын тохиолдлууд ихэссэнтэй холбогдуулан улсын онц чухал объектуудын аюулгүй байдлыг хангах нь нэн тэргүүний асуудал болсон. Гадаадын орнуудын цөмийн болон усан цахилгаан станцуудад олон төрлийн халдлага гардаг. Усан цахилгаан станцуудын хувьд террорист халдаг нь усан болон далангийн хэсгээс ирэх магадлал ихтэй байдаг. Жишээ нь 2010 онд ОХУ-ын Баксаны усан цахилгаан станцад террорист халдлага гарсан. Иймээс агаарын, газрын болон усны цогц хамгаалалтын системийг суурилуулах шаардлага гарсан. Усан цахилгаан станц нь дараах хамгаалалтын системүүдтэй байх ёстой:

- Объект илрүүлэх тоног төхөөрөмж
- Мэдээлэл цуглуулах болон боловсруулах систем
- Видео хяналтын систем
- Протокол үүсгэх, видео архив үүсгэх болон мэдээлэл хадгалах систем
- Локал тооцооллын сүлжээ
- Дохиолол, мэдээллэх төхөөрөмж
- Хэрэгтнүүдэд нөлөөлөх төхөөрөмжүүд
- Автоматжуулсан операторын систем

Хэдий олон төрлийн систем байдаг ч объект бүрийг мэргэжилтнүүд сайтар судалж, тухайн объектод тохирох системийг суурилуулах нь аюулгүй байдлыг дээд зэргээр хангана.

ОХУ-ын Сургут хотын ДЦС-2-ын хамгаалалтын инженер техникийн хэрэгсэл

1. Хол зайнаас онгоц, завь илрүүлэх сантиметрийн диапазоны радарын станц (5 км хүртэл – моторт завь, 7 км хүртэл – завь, 20 км хүртэл – 3000 т багтаамжтай усан онгоц). Уг төхөөрөмж нь хийлдэг завь, хүнийг 1-4 км зайд эргээс илрүүлэх хүчин чадалтай.

Зураг 1. МР-2ПВ (БАЛТИКА-М) радарын станц

⁴ Цэргийн ар талын дүрэм 2 дугаар бүлэг 2017 он

Зориулалт

Уг миллиметрийн диапазоны радарын станц нь усан гадаргууны аюулгүй байдлыг хангах үүрэгтэй. Завь, усан онгоцуудыг илрүүлэх чадвартай. Бүрэн автоматажсан.

Ажиллах зарчим

Уг станц нь богино радио долгионыг цацаж, буцааж хүлээн авахдаа эх үүсвэр болон объектын хоорондын зайг хэмжих зарчмаар ажилладаг.

2. Zoom-тэй болон видео архивтай видео хяналтын систем

Зураг 2. Видео хяналтын систем

Эдгээр видео хяналтын системүүдийн гол онцлог нь 1000 хүртэлх камерын хяналтыг зэрэг хийх боломжтойд оршино. Бүх хяналтын системүүд нь үндсэн төв процессор, камер, хөрвүүлэгч, хадгалах төхөөрөмж болон хяналтын дэлгэцнүүдээс тогтдог.

3. Хэт улаан туяаны камерын систем.

Зураг 3. Хэт улаан туяаны камер

Эдгээр системүүд нь жирийн камеруудыг бодвол илүү их нягтаршилтай, ялгарал ихтэй, халдагчийг харанхуй үед болон байгалийн хүнд нөхцөл байдалд ч илрүүлэх чадвараараа ялгаатай.

Хэт улаан туяаны камерийн систем нь эргэн тойрны хамгаалалтын видео хяналтыг хийх үүрэгтэй. Энэхүү систем нь байгаль орчны хүнд нөхцөл байдал болон гэрэлтүүлэг хангалтгүй нөхцөлд халдагчдыг хол зайнаас илрүүлэх чадвартай. Суурин дээрээ эргэн чадвартай тул цэгэн

дүрслэлийг гаргах, ойртуулах, программын дагуу орчныг судлах, радарын станцын хамт ажиллах боломжтой.

Давуу тал ба онцлог:

- Радарын станцтай ажиллах боломжтой
- Төрөл бүрийн видео хяналтын системтэй ажиллах боломжтой
- Хэрэглэгчийн шаардлагад нийцүүлэн тохируулах боломжтой
- Хэт улаан туяаны болон видео хяналтыг зэрэг хийх боломжтой
- Ухаалаг эргэлтийн төхөөрөмж
- Эргэх төхөөрөмжийн удирдлага
- Суурилуулахад хялбар

4. Гэрэлтүүлэг

Зураг 4. LED гэрэл

Чухал объектуудын хамгаалалтанд ихэвчлэн LED гэрлүүд ашиглагддаг. Энэхүү ухаалаг гэрэл нь халдагчийг илрүүлсэн даруйд анивчиж эхэлдэг ба сэтгэлзүйн нөлөө үзүүлдгээрээ онцлогтой.

Давуу тал ба онцлог:

- 6000-50000 люмен хүртэл гэрлийн урсгалын хүчийг тааруулах боломжтой
- Төв удирдлагын дэлгэцнээс удирдах боломжтой
- (-28) – (+30) Цельсийн хэмд ажиллах чадвартай

5. Чичиргээ мэдрэгч систем

Зураг 5. Чичиргээ мэдрэгч

Объектын хүрээний хамгаалалтыг ихэвчлэн хашаагаар хамгаалсан байдаг ба энэхүү төхөөрөмж нь чичиргээг мэдэрч халдагчийг илрүүлдэг. (-50) – (+60) Цельсийн хэмд ажиллах чадвартай. Уг төхөөрөмжтэй дагалддаг илрүүлэгчүүдийг электрон мэдрэгч блоконд залгаснаар:

- хашлагыг давж, эвдэлж эсвэл ухаж давж буй халдагчийг илрүүлэх
- гадаргуугаар алхаж буй халдагчийг илрүүлэх боломжтой.

Дотоодын цэргийн анги байгууллага нь улс оронд нийгэм эдийн засгийн өндөр ач холбогдол бүхий барилга байгууламж, улс орныхоо дотоод аюулгүй байдлыг хангах чиг үүрэг бүхий байгууллагуудад дэмжлэг үзүүлэх, зорчигч, тусгай ачаа тээшийг тээврийн замд харгалзан хүргэх, байгалийн гамшиг, үйлдвэрлэлийн осол, гэнэтийн аюул тохиолдсон үед авран хамгаалах ажилд туслах, олон нийтийн аюулгүй байдлыг хангах, нийтийн хэв журмыг сахиулах, террорист байгууллагын эсрэг тусгай ажиллагаанд оролцох зэрэг нийтлэг үүрэг гүйцэтгэдэг.

Дотоодын цэрэг нь үйл ажиллагаандаа хууль дээдлэх, хүний эрх, эрх чөлөөг хүндэтгэх, нууцыг чанд хадгалах, нэгдмэл төвлөрсөн удирдлагатай байх, захирах, захирагдах, хамгаалалт, аюулгүй байдлыг уян хатан, шуурхай тасралтгүй зохион байгуулах зарчмыг баримтална гэж заасан байдаг байна.⁵

Өнөөдөр Дотоодын цэргийн байгууллага, алба хаагчийн үүрэг оролцоо хуулиар хүлээсэн чиг үүргийн хэрэгжилт өдрөөс өдөрт өсөн дэвшиж, өргөжин тэлж байгаа нь харагдаж байна. Мөн аймаг хөдөө орон нутгуудад Монгол улсын засгийн газрын тогтоолоор, Улсын онц чухал объектууд нэмэгдэж байна.

Иймд хуулиар хүлээсэн чиг үүргийг хэрэгжүүлэхэд, алба ажиллагааны болон цэргийн дүрмийн хэрэгжилт, үйл ажиллагааг тасралтгүй хэвийн явуулахад бэлтгэгдсэн алба хаагч, болон салбар, салаа, албадын үйл ажиллагаа ихээхэн чухал юм.

Улсын онц чухал объектын хамгаалалтын үйл ажиллагааны стандартын зорилго нь Улсын онц чухал объектын хамгаалалтыг Монгол Улсын хууль, тогтоомж, дүрэм, заавар, стандартаар зохион байгуулж, хамгаалалтын чанарыг сайжруулах, ашиглах инженер-техникийн хэрэгсэл, харуулын байр, цэгийн байр, шалган нэвтрүүлэх байрыг жигдрүүлэх, албаны нохойн байр, тоног хэрэгсэлд тавих шаардлагыг тогтооход чиглэгддэг байна.

Дотоодын цэргийн анги байгууллага нь Хамгаалалтын инженер-техникийн хэрэгсэлийг ашиглахдаа хүн хүчийг хэмнэх, объектын хамгаалалтын найдвартай байдлыг хангах, зөрчил гарч болзошгүй чиглэлд нягтралыг бий болгох зорилгоор хамгаалалтын инженер-техникийн хэрэгсэл ашигладаг.

Хамгаалалтын инженер-техникийн хэрэгсэл гэдэгт хориотой бүс, мөр хянах зурвас, торон саад, хаалт, хашаа, гэрэлтүүлэг, инженерийн байгууламж, дохиоллын болон хяналтын хэрэгслүүд хамаардаг байна.

ОХУ-д УОЧО хамгаалалтыг тус бүрт нь харьяа яамдууд нарийн судалж, объектуудын онцлог шинж чанарт тохируулан тусгайлан инженер техникийн хэрэгслийг ашигладаг бол МУ-д объектуудыг онцлог, ач холбогдлоор нь ангилалгүйгээр “Хамгаалалтанд тавигдах шаардлага байгууллагын стандарт”-д заасан инженер техникийн хэрэгсэл ашиглаж байгаа нь ихээхэн учир дутагдалтай байна.

Манай улсад объектуудын хамгаалалтын буюу биет хамгаалалтын, хууль эрх зүйн арга хэмжээ, инженер-техникийн хамгаалалтын хэрэгслүүдийн хувьд дараах шаардлагуудыг тавих хэрэгтэй байна.

Объект нь дараах төрлийн хамгаалалтуудтай байна:

1. Дохиоллын систем. Үүнд:

- Объектын хил хязгаарын дагуу халдагчийг илрүүлэх хэрэгсэл
- Хууль бус нэвтрэх оролдлогыг илрүүлэх автомат болон гар дохиоллын систем /объект уруу нэвтрэхээс хамгаалах/

⁵ Дотоодын цэргийн тухай хуулийн 3 дугаар зүйл 2017 оны 2 дугаар сарын 09-ний өдөр

- Мэдээлэл цуглуулах болон боловсруулах систем /халдлага илрүүлэх төхөөрөмж, төв боловсруулах процессор, дуут болон гэрлэн дохио өгөх төхөөрөмж, объектын тухай нөхцөл байдлыг цааш нь дамжуулах боломж/

- Нэмэлт техник хэрэгсэл

2. Мэдээлэл цуглуулах, боловсруулах систем. Үүнд:

- Дохиоллын системээс ирэх мэдээллийг цуглуулах, анхдагч боловсруулалтыг хийх төхөөрөмж

- Кабель болон радио холболтоор мэдээлэл илгээх дэд систем

- Удирдлагын шийдвэр гаргалтыг хялбар хийх боломжийг олгох үүднээс ойлгомжтой хэлбэрээр мэдээллийг гаргах

- Харилцаа холбооны шугам

3. Нэвтрэх эрхийн хяналт болон удирдлага. Үүнд:

- Нэвтрэх хэсгийг хамгаалах гар, хагас автомат, автомат удирдлагатай турникет, хаалга, хаалт.

- Нэвтрэх эрхийг баталгаажуулах хэрэгсэл

- Программ

4. Үзлэгийн техникийн хэрэгсэл. Үүнд:

- Металл илрүүлэгч

- Рентген тоног төхөөрөмж

- Шугаман бус локатор

- Аюултай химийн болон дэлбэрэх бодисуудыг илрүүлэгч

- Цөмийн идэвхт чанарыг шалгагч хэрэгсэл

5. Видео хяналтын систем. Үүнд:

- IP65 стандартаас дошгүй усны хамгаалалттай видео камерууд

- Төв хяналтын дэлгэц

- Нөөц цахилгаан үүсгүүр

6. Харилцаа холбооны хэрэгсэл. Үүнд:

- Суурин болон хөдөлгөөнт радио төхөөрөмж

- Кабель харилцааны хэрэгсэл

- Дохионы хүч ихэсгэгч төхөөрөмж

- Харилцааны холбооны төв самбар

- Нөөц цахилгаан үүсгүүр

7. Хамгаалалтын гэрэлтүүлэг. Үүнд:

- Гэрэл

- Кабель шугам сүлжээ

- Удирдлагын хэрэгсэл

8. Цахилгаан хангамжийн систем

- Хамгаалалтын инженер-техникийн хэрэгслийн тэжээл нь нөөц цахилгаан үүсгүүрт холбогдсон байх ба ослын горимд удаан хугацаагаар ажиллах чадвартай байна. Нөөц цахилгаан үүсгүүр, түүний шугам нь далдлагдсан бөгөөд объектын цахилгаан хангамжаас хамааралгүй ажиллах чадвартай байна.

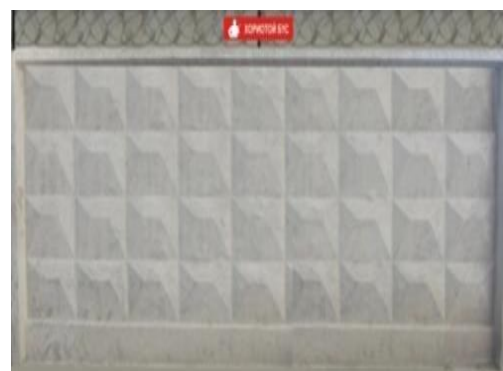
Дүгнээд хэлбэл объектуудад 8 төрлийн хамгаалалтын систем байх ёстой ба систем тус бүрийн бүрэлдэхүүнийг нарийн тодорхойлсон байна.

Монгол Улсын онц чухал объект хамгаалалтанд тавигдах шаардлага байгууллагын стандартаас дурдвал:

1. Хяналт, дохиолол, холбооны техник хэрэгслийн төхөөрөмж

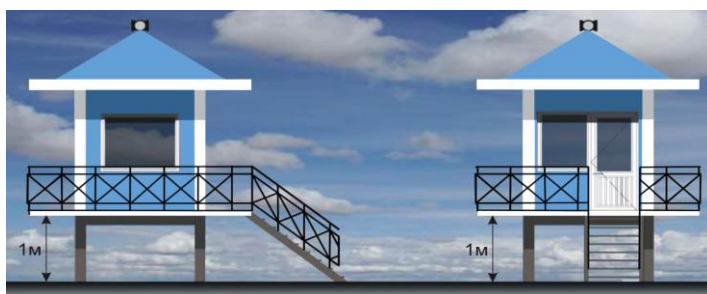
2. Хамгаалалтын хашаа

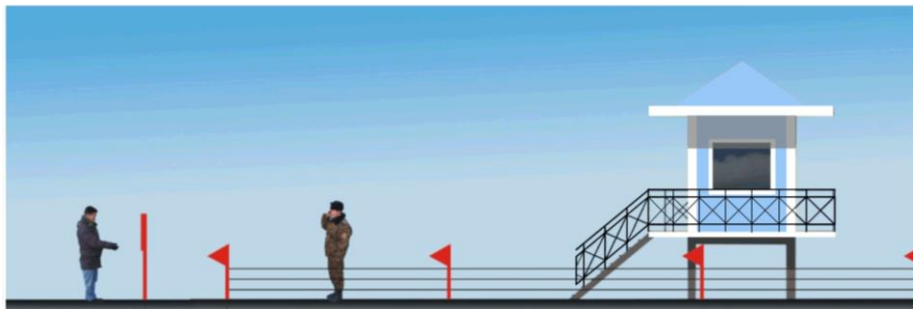
3. Харуулын байр

4. Харуулын цэргийн байр

5. Харуулын цэргийн хориотой бүсийн гортиг

6. Торон саад

7.

Хамгаалалт, аюулгүй байдлыг уян хатан, шуурхай тасралтгүй зохион байгуулж, найдвартай байдлыг хангах тогтолцооны нэг томоохон бүрэлдэхүүн нь алба үйл ажиллагаанд мэргэшсэн алба хаагчийг бэлтгэхээс гадна хамгаалалтын инженер, техникийн хэрэгсэл, байгууламж, нэмэгдэл техник хэрэгслийг ашиглан бага хүчээр харьцангуй том нутаг дэвсгэр хамгаалах юм.

Хамгаалалтын инженер-техникийн хэрэгсэл нь хүн хүчийг хэмнэх, объектын хамгаалалтын найдвартай байдлыг хангах, зөрчил гарч болзошгүй чиглэлд хамгаалалтын нягтралыг бий болгох зорилгоор хамгаалалтын инженер-техникийн хэрэгслийг ашигладаг.

Хамгаалалтын инженер-техникийн хэрэгсэл гэдэгт хориотой бүс, мөр хянах зурвас, торон саад, хаалт, хашаа, гэрэлтүүлэг, инженерийн байгууламж, дохиоллын болон хяналтын хэрэгслүүд хамаардаг байна.

Дүгнэлт. Дотоодын цэргийн анги, байгууллага нь объектын хамгаалалтанд ашиглаж буй инженерийн төхөөрөмжийг орчин үеийн шаардлагад нийцүүлэн, ажиллагааг бүрэн хангаж, ариг гамтай ашиглахын тулд мэргэжлийн алба хаагч, түүнчлэн салбар нэгж, салаа бий болгох нь чухал хэрэгцээ шаардлагатай байна.

Ингэснээр хэрэгцээнд нийцсэн цэргийн байгууллагуудын цэргийн инженер, мэргэжлээр мэдлэг, ур чадвар эзэмшсэн, магистр, бакалаврын болон мэргэжлийн боловсролтой боловсон хүчин бэлтгэгдэн гарч, инженер, техникийн хэрэгсэл, технологийн ашиглалтыг сайжруулах, инновацийг нэвтрүүлэх чиглэлээр судалгаа, шинжилгээний ажлыг хөгжүүлэх болон инженер техник хэрэгслийн шинэчлэл тогтмол хийгдэж, хамгаалалт, аюулгүй байдлыг уян хатан, шуурхай тасралтгүй зохион байгуулагдана гэж үзэж байна.

Санал:

- Инженерийн хэрэгслийн мэргэжлийн офицерыг байгууллагын захиалгаар, гадаад, дотоодын их дээд сургуулиудад суралцуулах.

- Дотоодын цэргийн ангид ЦАХ-н болон ХЦАХ-н инженерийн рот, салбар, салааг бий болгох.

АШИГЛАСАН МАТЕРИАЛ:

Нэг. Хууль тогтоомж, эрх зүйн актууд

1. Дотоодын цэргийн тухай хууль 2017 он
2. Цагдаагийн албаны тухай хууль 2017
3. Цэргийн албаны тухай хууль 2016 он
4. Цэргийн алба хаагчийн эрх зүйн байдлын тухай хууль 2016 он
5. ЦБҮАЖ-Цагдаагийн байгууллагын үйл ажиллагааны журам
6. ДЦҮАЖ-Дотоодын цэргийн үйл ажиллагааны журам

Хоёр. Ном сурах бичиг гарын авлага

1. МУ ерөнхийлөгчийн 17-р зарлиг Цэргийн дүрэм 2019 он
2. Цэргийн ар талын дүрэм 2017 он

Гурав. Цахим эх сурвалж

1. <https://www.legalinfo.mn/>
2. <https://police.gov.mn/>
3. <https://www.google.mn/>